

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Тупицького О. М.
стосовно Висновку Конституційного Суду України
у справі за зверненням Верховної Ради України
про надання висновку щодо відповідності законопроекту
про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)
вимогам статей 157 і 158 Конституції України

Конституційний Суд України у Висновку у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) вимогам статей 157 і 158 Конституції України від 20 січня 2016 року № 1-в/2016 (далі — Висновок) визнав таким, що відповідає вимогам статей 157 і 158 Конституції України, законопроект про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) (реєстр. № 3524) (далі — Законопроект).

Погоджуючись із викладеною у резолютивній частині Висновку правовою позицією Конституційного Суду України, на підставі статті 64 Закону України «Про Конституційний Суд України» висловлюю окрему думку стосовно підпункту 4 пункту 16¹ розділу XV «Перехідні положення» Конституції України, запропонованого Законопроектом.

Зазначений підпункт має таку редакцію: «4) відповідність займаній посаді судді, якого призначено на посаду строком на п'ять років або обрано суддею безстроково до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», має бути оцінена в порядку, визначеному законом. Виявлення за результатами такого оцінювання невідповідності судді займаній посаді за критеріями компетентності, професійної етики або доброчесності чи відмова судді від такого оцінювання є підставою для звільнення судді з посади».

Зі змісту наведеної норми вбачається, що підставою для звільнення судді з посади може стати невідповідність судді займаній посаді, виявлена за результатами кваліфікаційного оцінювання, або відмова від такого оцінювання.

Проте така підстава у вичерпному переліку підстав для звільнення судді у пропонуваній Законопроектом редакції статті 126 Конституції України не зазначена.

Крім того, відповідно до загальновизнаних міжнародних стандартів судочинства наслідком оцінювання кваліфікації судді не може бути застосування до нього будь-яких дисциплінарних санкцій і звільнення його з посади, оскільки такі юридичні події не повинні перебувати у прямому причинно-наслідковому зв'язку.

Зокрема, такі стандарти дістали відображення у Київських рекомендаціях щодо незалежності судочинства у Східній Європі, на Південному Кавказі та у Середній Азії від 23–25 червня 2010 року, наданих Організацією з безпеки і співробітництва в Європі, згідно з якими наслідком оцінювання діючого судді в жодному разі не може бути його звільнення з посади. Оцінювання суддів може бути використано для того, щоб допомогти суддям визначити ті аспекти їхньої діяльності, щодо яких вони можуть висловити бажання вдосконалитися, а також з метою можливого кар'єрного зростання; періодичні екзамени для суд-

дів (атестації), які можуть призвести до звільнення суддів або інших санкцій, є неприпустимими для суддів, призначених безстроково (пункт 28 згаданих рекомендацій).

Відповідно до пункту 23 Декларації щодо принципів незалежності судової влади (Хорватія, 14 жовтня 2015 року) оцінювання суддів може виявляти питання, у яких їм слід удосконалюватися, та визначати претендентів на підвищення по службі; воно не може слугувати приводом для звільнення судді з посади.

Пунктами 29 і 44 Висновку Консультативної ради європейських суддів від 24 жовтня 2014 року № 17 передбачено, що держави-члени мають чітко відрізняти оцінювання від дисциплінарних заходів та проваджень; звільнення з посади не повинне бути наслідком самого негативного оцінювання, а має відбуватися лише у випадку серйозного порушення дисциплінарних норм чи кримінального законодавства або в разі, коли об'єктивні результати прямо підтверджують нездатність чи небажання судді виконувати свої суддівські обов'язки на мінімально прийнятному рівні.

У Висновку Венеціанської комісії щодо пропозицій стосовно внесення змін до проекту закону про внесення змін до Конституції щодо посилення незалежності суддів від 10 грудня 2013 року № 747/2013 зазначено, що питання звільнення суддів мають вирішуватися лише в окремих випадках шляхом ефективного дисциплінарного провадження (пункт 48).

Наведене дає підстави стверджувати, що звільнення судді з посади не може відбуватися лише за наслідками кваліфікаційного оцінювання, а Законопроект має відповідати вказаним міжнародним стандартам.

Суддя Конституційного Суду України

О. ТУПИЦЬКИЙ